

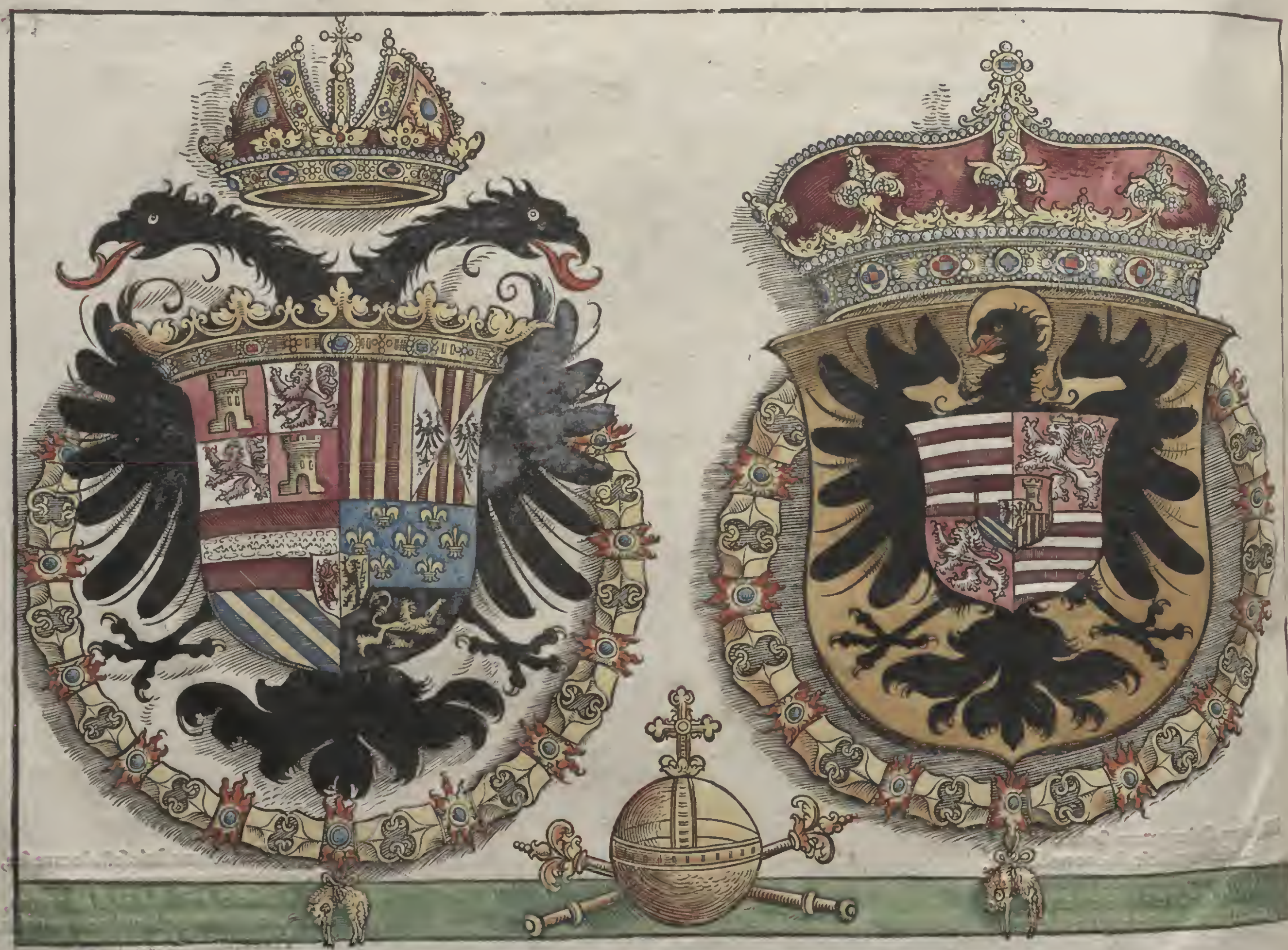
CAROLVS QVINTVS

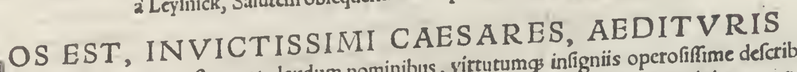
DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORVM IMPERAtor semper Augustus, ac Germaniæ, Hispaniarum, vtriusq; Siciliæ, Hierusalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Comes Habspurgi, Flandriæ, Tyrolis &c. Vniuersis & singulis notum esse volumus. Quum noster & Imperii sacri fidelis, dilectus Petrus Apianus Mathematicæ rei in primis peritus, nobis humilime supplicauerit, quòd Ephemerides quasdam, vnà cum aliis infra commemoratis opusculis, maximo suo sumptu, pariq; tum inuentionis tum æditionis labore, in communem bonorũ studiosorumq; omnium vsum candide & humaniter ædere secum constituerit, Vereaturq; iam ne eadem ab aliis quoq;, qui ex alterius incommodo suum aucupari cõtendunt commodum, quiq; alieno labore beneparta, in suum ipsorum male conuertunt vsum, imprimerentur, id quod in suum haud vulgare detrimentum redundaret, quatenus Priuilegii nostri prærogatiua ad certum annorum numerum, in quo nemo planè illud tentare auderet, se adiuuare dignaremur, Quumq; nos eorum, qui tum opera diligenti ac sedula, tum vigilantia sua non mediocri, quam & prouehendis bonis artibus gnauiter impendunt, & inuulgandis vtilibus libris nulli nec sumptui parcentes nec labori, liberaliter insumunt, Reipub. insigniter prodesse solent, emolumentum promouere, contra dispendium amouere, pro germano & innato nobis ad eximia honestissimaq; ingenuarum artium studia fauore studeamus; fit vt facilius Apiano quoq; prædicto, præcibus eiusdem & supplici petitioni condescendentes, Gratiam nostram hac in re impertiamus singularem. Omnibus itaq; & singulis Calcographis, Bibliopolis, & quibusuis aliis tenore præsentium districte inhibemus, ne videlicet infrascriptos libros, quos prænominatus Apianus vel iam æditioni destinauit, vel æditurus, eruditis omnibus in publicũ communicaturus est vnquam, puta Ephemeridies ab anno salutis nostræ Millesimo quingentesimo tricesimoquarto ad Septuagesimum supra Millesimum & quingentesimum duraturas, prætereà libros de Vmbris, Centiloquium Arithmetices: & alium adhuc de Arithmetica libellum, cum Regulis Cossæ demonstratis: De mensuratione vasorum cum artificiali partis vacuæ inuentione: Schedulas diarias siue Almanak cum iudiciis annalibus, seu (vt vulgus loquitur) Practicis, quibus aëris mutationes, dierumq; electiones singulæ continentur: Libros item de coniunctionibus, Ptolemæum ex nouissima illa Vuilibaldi Pyrckameri translatione, àntehac nunq̃ æditum, cum Tabulis correctissimis, & in quadrangularẽ figurã (cuiusmodi hactenus excusæ non sunt) conformatis: Ptholemæi etiam libros Græce, eruditos eos sanè, & (quod tanto authore dignissimum erat) elegantes, natiuamq; illam suam gratiam in propria lingua retinentes: Librum de Eclipsibus: Librum Azophi Astrologi vetustissimi: Libros Gebri: Vitellionis quoq; authoris antiquissimi simul ac doctissimi Perspectiuam, opus & ingens & ipsa materiæ iucunditate laudatissimum: Astronomicum Imperatorium: Librum de diebus Creticis: Libros de Iride. Tabulas resolutas iam per eundem recens supputatas: Radium nouum Astronomicum, simulq; & Geometricum, vnà cum vario Sinuum & Chordarum vsu: Librum de Speculo ad pulcherrimas dimensiones apte adcommodato: Introductionem Cosmographicam cum omnis generis obseruationibus itidem per sinus & chordas, adiuncto insuper Meteoroscopio duplici, plano & (quod inauditum erit plerisq;) numerorum, Astrolabiumq; numerorum vniuersale, vt recens ita vtilissimum: Tabulas seu Mappas, vt vocant, vniuersi terrarum orbis generales, aut etiam quarundam Regionum seu Prouinciarum particulares: & quicquid in Mathematicis rebus dictus Apianus sub Titulo & nomine suo, aut si qua aliena rerum Mathematicarum monumenta prius neutiquam excusa, sua vero iam industria recognita & restaurata, vel etiam figuris tantum illustrata, per quoscunq; volet Impressores, in lucem ædiderit, intra spacium triginta annorũ, ab ipso æditionis die computando, præter suam ipsius voluntatẽ, excudant, seu excudere faciant, neq; sic excusos venum exponant seu vendant, sub pœna Decem Marcharum Auri puri, pro vna Cameræ nostrę Imperiali, altera vero medietate dicto Apiano irremissibiliter exoluendarum, tum amissionis librorum sic ad æmulationem excusorum, quos vbicunq; locorum nactus fuerit, per se siue suos, aut adiumento Magistratus eius loci, sibi vendicare & in potestatem suam redigere poterit. Harum testimonio literarum Sigilli nostri appensione munitarum. Datum in Ciuitate nostra Imperiali Ratispona, die tertia Mensis Iulii, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Tricesimosecundo, Imperii nostri Duodecimo, & aliorum Regnorum nostrorum Decimoseptimo.

Imperatorium uocauimus Cæsareũ, opus præsens, conuenienti tam Imperatori quàm Regi uocabulo, quibus utrisq; dicauimus.

Ad mandatum Cæsareæ & Catholicæ Maiestatis proprium.

Vidit Held CAROLVS. *Ioannes Obernburger.*

AVGVSTISSIMIS CAESA
RIBVS CAROLO ET FERDINANDO, IMP
RATORI ILLI REGIQVE HVIC RHOMANIS, FRA
TRIBVS INVICTISSIMIS &c. ILLVSTRISSIMIS PRIN-
CIPIBVS, AVSTRIAE ARCHIDVCIBVS &c. DOMINIS
SVIS CLEMENTISSIMIS, PETRVS APIANVS
à Leysnick, Salutem obsequentissimus præcatur cliens.

MOS EST, INVICTISSIMI CAESARES, AEDITVRIS
vt quos sui patronos statuunt, laudum nominibus, virtutumq; insigniis operosissime describ
& Mæcenates scribentum præconiis illustriores, ipsi vero rerum traditores patrociniorum pr
euadant. Quod equidem vtrumq; mihi tam fœliciter cessisse dum vestris maiestatibus hanc
pergaudeo. Cum enim maiores sitis, quam qui encomia admittatis, ego vero indignior q
audeam, indoctiorq; quàm vt paria possim, plane veniam huius cõsuetudinis me impetrasse r
nodum in scyrpo querere malit, quàm nihil agere! At si Horatius ille Flaccus Poëta dis
musq; Agrippæ carmen negáuit, metuens se laudes eius culpa ingenii detriturum, quid non
homini ab omni arte, eloquentiaq; alieno aliquid hic ausuro, putet quis impendere! et id cum
ri buccinatores in hoc dies & noctes incumbentes strennuissime, qui elogia, vitas, & acta vest
niq; orationis varietate orbi prædicent, proclament, longumq; in æuum diffundant, adeo,
præclaros viros, in præsentia quid moliar, merito iuxta prouerbium, ne pictos quidem adhuc nouisse Cæsares argui quæ
insimuler ignorantiæ & quasi cœlum mathematicus non videam, plura nũc addere supersedeo. Cæterum cur vestris ma
ribus, & Austriæ Archiducibus, potissimum assertoribus gaudeam, hoc malo persequi. Consideranti mihi paulo alti
ratorumq; Rhomanorum in excolendis, prouehendis atq; adeo perpetuitandis, vt sic loquar, mortalium ingeniis, studia
alibi gentium gloriam parem vnius nominis existere. Neq; vero est q hic se iactet vel Grecia, vel Phænicia, vel Eg
litterarum artiumq; principia sibi vendicent. Quandoquidem ille non minus conduxisse videtur qui inuentum probe
transfundit, quam ille qui rem primus ostendit. Inuentor prodesse cogitat, alter re ipsa prodest. Vt enim architec
plexatur, vbi opus structura est, gnomonis doctorem, q̃ datorẽ, sic puto neminẽ requirere, quando exiguntur artis opera, poti
artis traditorem presentem. At qui melius tradunt hæc in manus hominum, hiis qui curant assidue, vt optimi quiqu
diuulgentur! quiq; ingenia hominum, vt cum Plinio loquar, rem publicam faciunt! Iam vero hac in parte qui plus contuleri
populo rhomano et populosissimæ certe orbis parti Europę, quàm rhomani Cæsares nulli sunt., Vt enim à primis ordiar
statim, tantum non gentis huius & nominis princeps, si Iuliũ demas, ille (nec sine deo quidem) Apollinem suum pala
tum græcis tum latinis magnificentissime instructum, perpetuæ vtilitati consecrauit! ibiq; non modo suæ, sed & omnium li
authores selectissimos ipse eruditissimus, suis quantumuis grandibus coëmit sumptibus, salutiq; hominum gratuito dedica
merabiles viri, & in omni disciplinarum genere consumatissimi prodierunt sedulo, cui rei si cæteros taceam, argumento
Celsus poëta esse potest, qui quantus quantus fuit, ex Bibliotheca redditus est Augusti. Dum enim scripta palatinus
Apollo, Lustrat, vt inquit ille, quãtũ nõ dii boni cognitionis hausit! Atqui hic mihi optarem, eam eloquendi vim quanta
latinus orator habuit, vt hanc tam sanctam Cæsareæ gentis pietatem dignæ admirationi adsererem, vereq; suspiciendam
rem, quod equidem, quia non licet, admiror vnice interim, exosculorq;, optans, imò depræcans ab omnibus parem relig
Cæsarum virtutibus. Sed vt ad rem redeam. Augustus Rhomanorum Imperator secundus primus studuit libris æte
& certe primus, cum nemo sit qui Asinii Pollionis operam (quanquàm prior Marci Varronis bibliothecam Rhomæ ex
saris thesauris conferre audeat, quis enim priuatum consuli, consulem Imperatori gentiumq; domino prestitisse crediderit
quales rerum fontes mundo præparauerit, facile colligere est ex tanti principis iuditio. Quantus enim ingeniorum del
reliquos pretercam, Virgilius noster, qui etiam hodie omnium consensu, parens eruditiõis appellatur, testis est, quantus
amorq; penes hunc extiterit, partim & idem Maro docet, quem ex mediis flammis, (dum eius opera contra testament
mari vetat,) eripuit, partim alii. Anthonio namq; Musæ medico suo statuam erigi iuxta signum Aesculapii passus
lum poëtam eximium ad præfecturæ gradum vsq; promouit. Frontonem philosophum ob insignem scientiam
donauit. Neq; illud quoq; obscurum est quod Alexandrinis pepercerit non magis ob aliam rem vllam, quàm Arrii philo
qui huiusmodi sexcenta ni longior esse nolim, in re aperta, suppeterent, quibus Augustũ & litteras & litteratos ornasse, auxisse,
rem. Verum enimuero quid in vno immorer! quasi non venerandum hunc, neq; satis laudandum morem, omnes fe
studio, simili ardore, nec minoribus expensis, continuauerint. Vt enim aliquot dumtaxat exemplis (nam singula singulo
cẽsere infinitũ foret) rem probem. Nonne Tyberius Claudius Nero, Vespasianus vterq;, Anthonini ambo, Tra
peratores, Valeriũ, Senecam, Lucanum, Andromachum theriace inuentorem, Iosephum, Plinium vtrumq;, Plutarchu
tum authores orbi dederunt! quorum vltimus non modo vt in omnibus bibliothecis collocaretur, verum sed decies ad v
tannis transscriberetur, edicto cautum est. An non legimus Iulium ipsum dictatorem omnes medicinæ liberaliumq;
quo libentius vrbem incolerent, ciuitate donasse! Vespasianum latinis græcisq; rethoribus, annua centena (quæ duo
gentorumq; aureorum nobis summa est) persoluisse! Anthoninum pium rethoribus philosophisq; non salaria tantum, v
prouincias decreuisse! Gordianum deniq; sexaginta duo millia voluminum bibliothecæ suæ intulisse! Antonius Imperat
pianum poëtam pro opere de piscibus sibi dicato, tot aureis donauit, quot versus dederat. Domicianus Statium et
tertio cõsulatu illum corona insigniuit. Posterioris memoriam Martialis poëta his versibus celebrat. Augusto p
pro nostro date Sylio camenæ. Bissenos iubet en redire fasces, Noto consule nobiliq; virga, Vatis Castaliam dor
prima salus & vna Cæsar, Gaudenti superest adhuc quod optet, Fęlix purpura tertiusq; consul. Theodosius Aure
militiæ prȩfecturam perduxit. Ausonius à Cæsare Gratiano cuius filium erudiit Consul est factus, Quintilianus sti
Domitiano è fisco accipere, Adrianus & Antonius Arrianum historicum propter Alexandri historiam scriptam ad Con
euexerunt, Traianus Dionem Prusieum philosophum curru suo non semel dignatus est, Cyrus Pannapolita poëta Th
ficio factus est Episcopus, Constantinus Ablabium philosophum vna cum filio rectorem imperii fecit, Claudiano statua
dius & Honorius, quam in foro Traiani collocari præceperunt, Marcus Anthonius Imperator Iunio rustico philosoph
cauit omnia, consulatuq; viuum, statua mortuum decorauit. Dies me citius papirusq; deficiat anteq̃ omnia omniu
conia, quæ litteris earumq; cultoribus fouendis hactenus meruerunt, singulatim persequar. Breuiter ita omnes reliq
mati studiis profuerunt, omnes inquam, paucis exceptis, quos aut mors maturior, aut valetudo iniquior vetuit, nunq
mortalium inuigilando, optimisq; indolibus iuxtà extollendis incubuerunt. Emulantes nimirum peruetusta maiorum su
dem Pergami reges, vnde rhomana origo, primi omnium iam olim hoc institutum, studiosissime coluerant, quibus maxi
bliothecæ semper sunt institutę, Plinio teste, imò vt Plutarchus tradit grauissimus author, ducentis librorum millibus co
nè genuinum, & à proauis vsq; ingenitum, fuit Cæsaribus, honestis artibus studiisq; hominum adesse, consulere & pro
propius tempora veniamus, atq; adeo ad imagines vestras Austriacas centum iam perpetuis annis (quæ laus nulli al
communis est) Imperio rhomano fęlices augustasq;, in quorum annorum spatio, quantum bonæ litteræ & artes omnes ab

